

20.

Izvjješće Antuna Maurovića 1900. godine

1. Opis izvješća

Relacija nosi nadnevak 20. siječnja 1890, a nalazi se na ff. 374r-379v formata 21,30 x 34,3 cm. Popratno pismo na preklapljenom foliju služi kao korice za samu relaciju (ff. 373rv, 396rv). Preklopi su slagani jedan do drugoga, a sve je prošiveno koncem koji na kraju ima voštani pečat. Pismo Kongregacije biskupu kao odgovor na relaciju nosi nadnevak 30. studenoga 1890. godine (ff. 390r-391v). Tu je i sažetak sastavljen od odgovorne osobe u Kongregaciji (ff. 392r-395v). Relacija je prihvaćena za 79. četverogodište.

Necjelovito izvješće nalazi se u senjskom biskupskom arhivu među spisima 1900. godine pod br. 108.

2. Sadržaj

O nastanku biskupija Senjske i Modruške biskup izvješćuje kao i njegovi prethodnici. Ističe privilegij pape Inocenta IV. iz 1248. za staroslavensku službu Božju u Senjskoj biskupiji. U prošlom stoljeću uvukao se abusus narodnog jezika u liturgiji, što je nedavno dokinuto. U Rijeci je također u starije vrijeme bio staroslavenski u liturgiji. U novije vrijeme dopušten je ondje latinski. Osjeća se nedostatak glagoljskih misala.

Senjska biskupija ima 56 župa, a Modruška biskupija 69 župa. Filijala je 16, a oratorija 62. Kapelana bi trebalo biti 79, a sada ih je samo 29. Patron se slabo brine za održavanje crkava. Popravci se obavljaju troškom državne blagajne. Nekoliko je novosagrađenih crkava. Sve župe imaju propisane matične knjige, a biskup je naredio da se piše spomenica (*Liber memorabiliorum*). U popunjavanju župa biskup ima teškoća s civilnim vlastima koje kandidate prosuđuju prema političkim, a ne pastoralnim kriterijima. Svećenici nose propisanu odjeću i uglavnom su dobra ponašanja. U osnovnim školama redovito se drži vjeronauk, a pri župi u vrijeme došašća i korizme. U primorskim krajevima i u obližnja tri okruga moral je naroda zadovoljavajući. Nije tako u krajevima koji su bili pod vojnom upravom, najviše zbog pomiješanosti katolika sa šizmatičima. U Rijeci prevladava sve više skrb za materijalnu korist.

Za obnovu Senjske katedrale vlada je dodijelila 50.000 forinti. Uskoro će se obnoviti toranj katedrale, za što je već dobiven novac. Od nepokretne imovine katedrala ima polovicu jedne kuće u Senju, a od uloga ima 520 forinti godišnjeg prihoda. Od milostinje godišnje dobije 200 forinti. Kaptol se sastoji od šest kanonika. Kanonici redovno mole časoslov u koru i služe konventualnu misu.

Modruški kaptol sastoji se od tri zborna kaptola. Novljanska župna crkva smatra se katedralom. Ondje prepozit kaptola ima svoje sjedište. Od uloženi sredstava katedrala ima godišnje 202 forinta prihoda, a od milostinje dobiva 350 forinti U zbornim

kaptolima jedan je kanonik ujedno i župnik, a u novije vrijeme on je često i jedini kanonik. Dakako da je u tim okolnostima nemoguće moljenje časoslova u koru i redovito slavljenje konventualne mise. Način kako se to sada čini određen je posebnim odredbama Sv. Stolice. Bakarski kaptol ima godišnje 170 forinti prihoda, a od milostinje dobije 150 forinti. Bribirski kaptol ima godišnje 1.000 forinti prihoda, a od milostinje dobije 300 forinti. Riječki kaptol uz kamate na ulog ima 1.500 forinti milostinje i 500 forinti izvanrednih prihoda; od gradskog magistrata dobiva godišnje 7.200 forinti. Od pet kanonika, sada su samo dva. Oni s tri kapelana i pet kateheta vode brigu o župljanima.

O redovničkim zajednicama Maurović ne donosi ništa novo, osim što navodi gdje sve rade sestre Družbe sv. Vinka (u Rijeci: sirotište i bolnica, u Senju: sjemenište i konvikt, u Ogulinu: bolnica, u Praputnjaku: škola). Sestre sv. Križa u gospičkoj su bolnici. Prije dvije godine zbog poplave je dopušten ulazak službene komisije u samostan riječkih benediktinki.

U sjemeništu je 20 klerika. Tri su klerika u zagrebačkom sjemeništu, dva u Pešti, a jedan u Beču u Augustineumu. Biskup donosi dnevni red u sjemeništu i program teološkog učilišta. Godine 1898. sjemenište je obnovljeno iznutra novcem koji je dodjelila vlada. Godine 1896. preuređen je bivši kaštel za "Ožegovićanum", pa on sada može primiti 100 pitomaca. Kaštel je darovala senjska općina, a biskup ga je iz biskupijskih fondova obnovio troškom od 78.000 forinti.

O opskrbi umirovljenih svećenika govori se isto kao i u prethodnim relacijama.

Na koncu biskup moli Kongregaciju da se dokine praksa biranja dvaju kapitularnih vikara: jednoga za Senjsku biskupiju, a drugoga za Modrušku biskupiju.

3. Izvješće

(f. 374r)

Humillima relatio de statu dioecesis Segniensis et Modrušiensis Sacrae Congregationi Concilii praestita die 20. Januarii 1900.

§ I. De primo relationis capite pertinente ad statum Ecclesiae materialem

1. Dioecesis Segniensis et Modrušiensis seu Corbaviensis ex duabus constituitur dioecesibus canonice unitis, videlicet ex dioecesi Segniensi nec non ex dioecesi Modrušiensis seu Corbaviensi. Quae dioeceses diversis temporibus institutae, diversam quoque habent historiam.

Quonam anno fundata sit dioecesis Segniensis, penitus ignoratur. Ejus prima occurrit mentio in epistola Innocentii Papae I. (402-417) ad Laurentium, episcopum Segniensem missa. Agitatur vero quaestio inter historiographos, an "Senia" in epistola praefata memorata, nostra urbs Segnia sit, vel

urbs quaedam Italiae ejusdem nominis.²⁶³ Quod dubium usque modo solvi non potuit. Dioecesis Segniensis nullum dein occurrit vestigium usque ad annum 1169²⁶⁴, dehinc vero usque ad nostra tempora antistitum nunquam interrumpitur series.

Dioecesis Modrušiensis seu Corbaviensis anno 1185. in synodo Spalatensi (Dalmatiae) instituta est, ejusque primus episcopus fuit Matthaeus.²⁶⁵ (f. 374v) Quae quidem dioecesis dicta est Corbaviensis, sede episcopi in oppido cui nomen Corbavia instituta. Ob Turcarum incursiones episcopus Corbaviensis Franciscus anno 1460. sedem suam in oppidum Modruš transferendi a Pio Papa II. obtinuit licentiam. Isto ex tempore dioecesis Corbaviensis dici consuevit Modrušiensis. Cum vero illa quoque loca a Turcarum copiis in dies turbarentur, episcopus Modrušiensis Christophorus anno 1493. ad oram maritimam aufugere coactus est, sedemque fixit in castro Novi in Vinodol.²⁶⁶

Series episcoporum Modrušiensium continuatur usque ad annum 1567. dehinc vero dioecesis Modrušiensis episcopis Segniensibus in administrationem dari coepit. Cujus immutationis ea erat ratio, nam urbes residentiales Segnia et Novi haud multum distant, episcoporum vero proventus valde erant tenues. Qua in relatione dioeceses istae perseverarunt usque ad Urbanum papam VIII. a quo circa annum 1630. dioeceses Segniensis et Modrušiensis per aequalitatem jurium unitae sunt.

2. Confinia dioecesium Segniensis et Modrušiensis haec sunt: a septentrione: dioecesis Labacensis (in Carniolia) nec non archidioecesis Zagradiensis;

ab oriente: archidioecesis Zagradiensis et dioecesis Banjalucensis (in Bosnia);

ab austro: archidioecesis Jadertina (in Dalmatia);

ab occidente parvo tractu dioecesis Tergestino-Justinopolitana (in Istria), dein canalis maris Adriatici dictus Morlacca seu Maltempo, (f. 375) proximaeque sunt insulae ad Ecclesiam Vegliensem spectantes.

3. Privilegio insigni eoque antiquissimo gaudent dioeceses Segniensis et Modrušiensis: nimirum jure usus linguae palaeoslavicae in missa. Qui quidem mos tempore antiquissimo subsistens, Innocentii Papae IV. ad episcopum Se-

²⁶³ U obzir bi došle talijanske biskupije Siena i Segni. Nijedna od njih ne poznaje biskupa Laurencija, a povijesno je utvrđeno da Segni još tada nije ni bio biskupija.

²⁶⁴ Pismo pape Aleksandra III. senjskom biskupu Mireju (CD, II., p. 121-122).

²⁶⁵ CD, II., p. 194.

²⁶⁶ Za ove podatke usp. *Pomicanje sjedišta*, 64-78.

gniensem Philippum anno 1248. literis datis est confirmatus.²⁶⁷ Posteriores quoque Summi Pontifices eidem privilegio approbationem suam praestare non sunt cunctati.

Saeculo praeterito istis in dioecibus coepit vigere abusus pro lingua antiqua – lingua in sacris uti moderna, librosque liturgicos characteribus imprimi latinis, non vero antiquis Slavorum videlicet glagoliticis.²⁶⁸ Qui abusus demum tempore recentiore sublatus est. Itaque modo omnibus in ecclesiis mihi subiectis sacra fieri debent lingua palaeoslavica.²⁶⁹ In parochia Fluminensi, temporibus praecedentibus, usus vigeat linguae palaeoslavicae, in praesens vero permittitur ibi lingua Latina, usque dum ea in urbe alius intret rerum status.²⁷⁰ Modo enim propter varias circumstantias nihil ea in re potest immutari.

Illud vero summopere mihi efferendum est, non dari sufficientem copiam missalium glagoliticorum, ita ut plurimae parochiae nonnisi unum exemplar habeant. Hinc prorsus necesse est ut quo ocius procuretur nova glagolitici missalis editio.²⁷¹

4. Intra ambitum dioecesis Segniensis una tantum est civitas scilicet (f. 375v) Segnia; intra ambitum dioecesis Modrušiensis civitas est Fluminensis et Buccarana.

Oppida in dioecesi Segniensi duo sunt: Gospić et Otočac; quatuor in dioecesi Modrušiensis: Mrkopalj, Ravnagora, Vrbovsko et Ogulin.

In praefatis omnibus civitatibus et oppidis parochiae sunt constitutae, praeter quas dioecesis Segniensis 56, dioecesis Modrušiensis 69 habet parochias. In utraque dioecesi sunt ergo parochiae 134, curatia una, capellanatus unus. Pagi filiales sunt 1036, quidam incolis abundates, alii exigui, quidam maxima ex parte ab incolis Graeco – schismaticis inhabitati.

5. Status ecclesiae cathedralis Segniensis, quae etiam parochialis est, quoad fabricam est mediocris. Ardenter vero desidero quamprimum ecclesiae cathedralis inchoandi reparationem. Regium gubernium Croatiae eum in finem stipem quinquagintamillium florenorum mihi jam contulit. Turris quoque

²⁶⁷ Mile BOGOVIĆ, *Glagoljica u Senju*, Senj 1994.

²⁶⁸ M. BOGOVIĆ, *Glagoljica*, 47-50.

²⁶⁹ Josip BURIĆ, *Pobjeda Šćaveta, Novi život*, V. (Rim, 1965), 4, str. 246-257; M. BOGOVIĆ, *Staroslavenska liturgija u Senjskoj i Modruškoj ili Krbavskoj biskupiji i Parčičev misal, RTČ*, I. (Rijeka 1993), 2, str. 209-225.

²⁷⁰ Vjekoslav ŠTEFANIĆ, *Glagoljica u Rijeci*, zbornik *Rijeka*, MH, Zagreb 1953, str. 415-417.

²⁷¹ Novo izdanje glagoljskog (Parčičeva) misala izaći će 1905. godine.

ecclesiae cathedralis, valde riunosa. Quam primum reparabitur, ab gubernio praefato mihi jam eum in finem data pecunia.

Ecclesiae cathedralis proventus sunt sequentes:

Bona immobilia nulla habet, praeter dimidiam partem domus Segniae sitae, cujus valor est fere 1.500 florenorum. In chartis publicis summam habet locatam circiter 10.000 florenorum. Penes privatos fere 2.000 florenorum. Istorum summarum annui reditus sunt 520 florenorum eleemosyna percipitur annuatim fere 200 florenorum summa.

(f. 376r) Vestibus liturgicis et utensilibus in ecclesia cathedrali sufficienter est provisum quae vero desiderantur facta reparatione comparabuntur.

Stalla canonicalia in cathedrali sex sunt, ex quibus modo unum vacans duoque cooperatores, in sacris juvantes capitulares, in primis vero opem ferentes parochi (qui de gremio est capituli) in iis, quae sunt curae animarum. Deest praebenda canonici theologi et poenitentiarum, nec legitur unquam adfuisse.

In dioecesi Modrušiensis, in castro Novi, ubi olim residebant episcopi Modrušenses, ecclesia est cathedralis simulque parochialis. Ubi illud oportet observari, translata sede episcopi e Modruš in Novi, capitulares Modrušenses penes octo diversas ecclesias resedisse. Anno vero 1844. decreto Regis Apostolici capitulum Modrušense quoad dignitates reliquosque canonicatus ad normam reliquorum capitulorum Hungariae et Croatiae reformatum est, ita tamen ut canonici penes ecclesiam Noviensem, Buccaranam et Bribiriensem resideant. In Novi, olim sede episcoporum Modrušiensium praepositus capituli habet residentiam, eaque ecclesia dicitur cathedralis.

Ejusdem ecclesiae fabrica sat debilis est, spatio exigua in vestibus et utensilibus fere paupercula, postremo vero tempore, illis quae domui Dei sunt necessaria, festinanter crescit et augetur.

Ejusdem proventus sunt sequentes:

Bonis immobilibus carens, summam 310 florenos in chartis habet publicis, summam vero 3398 florenorum penes personas privatas. Quarum summarum annui proventus sunt 202 florenorum eleemosyna vero fert annuatim fere 350 florenorum.

Penes ecclesiam Noviensem tria sunt stalla canonicalia: praepositi maioris, custodis et archidiaconi. Capituli modo unum stallum (f. 376v) vacat. Ex canonicis constituitur parochus Noviensis. In sacris capitularibus juvami sunt

duo cooperatores, in praesens unus tantum adest. Deest in capitulo canonicus theologus et poenitentiarius.

6. Ecclesiae collegiatae tres sunt: Buccarana et Bribiriensis, quarum canonici sunt capituli Modrušiensis, nec non Fluminensis.

Ecclesiae collegiatae Buccaranae status est mediocris tum quoad fabricam, tum quoad reliquas res sacras. Bona immobilia nulla habet, in chartis vero publicis et penes societates parsimoniales summam habet locatam 2150 florenorum. Cujus summae capitalis annui reditus sunt 170 florenorum, eleemosyna vero percipitur summa circiter 150 florenorum.

Tria eadem in ecclesia sunt beneficia canonicalia ex quibus modo unum vacat. Item tres ibi sunt praebendae cooperatorum, quarum una vacat. Munera parochialia unus canonicorum exercet. Deest praebenda canonici theologi et poenitentarii.

Status ecclesiae collegiatae Bribiriensis omni ex parte bonus est, tum quoad fabricam, tum quoad res liturgicas. Bona immobilia non habet, summa vero capitalis est fere 21.000 florenorum. Penes personas privatas summa est fere 12.000 florenorum, in cassis parsimomialibus plus quam 8.000 florenorum, in chartis publicis 650 florenorum. Quarum summarum annui reditus sunt 1.000 florenorum. Eleemosyna annualim summam praestat fere 300 florenorum.

Beneficia canonicalia tria habet: modo duo sunt vacantia. Unus canonicorum parochus est Bribiriensis. Cooperaturae duae sunt, in praesens una vacat, deest vero canonicus theologus et (f. 377r) poenitentiarius.

Ecclesiae collegiatae Fluminiensis quoad fabricam status est mediocris, vestibus vero aliisque rebus liturgicis sufficientissime instructa est. Bona ejusdem haec sunt: Praeter fundum cujus valor est 450 florenorum bona possidet mobilia in pecunia locata quae excedunt summam 25.000 florenorum. Haec summa capitalis partim in cassa parsimomiali, partim penes homines privatos invenitur deposita. Eleemosyna percipitur annuatim summa 1.500 florenorum, reditus extraordinarii sunt 500 florenorum, magistratus civitatis clero dat subsidium 7.200 florenorum annuatim.

Quinque eadem in ecclesia sunt praebendae canonicales quarum modo duae plenae. Unus capitularium parochus est civitatis Fluminensis. Opem ferunt in sacris tres cooperatores, nec non in casu verae necessitatis et si officii suis non retinentur quinque catechetae scholarum elementarium. Non datur canonicus theologus et poenitentiarius.

Necesse habeo hic declarare beneficia plura hic dari, pro quibus quidem desideratur beneficiatus, vacare vero ob cleri defectum. Firmiter vero spero fore, ut mox dioecesis mea clero abundet.

7. In dioecesibus Segniensi et Modrušiensis 134 sunt ecclesiae parochiales, una vero ecclesia curata cum juribus ecclesiae parochialis. Harumce ecclesiarum quoad fabricam maxima ex parte status bonus est, nec habent redditus pro fabrica assignatos. Non desunt (f. 377v) ecclesiae novae recens erectae, quaedam in malo sunt statu (raae tamen!), duae ita sunt ruinosae, ut in eis sacra nequeant fieri. Quo vero ad harumce quam primum accedatur reparati-
onem, valde desidero. Ecclesiae parochiales fere omnes vestibus sacris, utensilibus et supellectili sufficienter sunt provisae, quae vero desunt in dies comparantur.

Praeter parochiales existunt ecclesiae filiales 16, oratoria 62. Ecclesiae filiales et oratoria maxima ex parte in bono sunt statu. Pro fabrica redditus non habent, quae vero necessaria sunt sive pro reparatione aedificii sive pro cultu divino plerumque fidelium oblationibus comparantur. In restauratione oratoriorum et ecclesiarum filialium non parvae proveniunt difficultates, cum patronus huncce in finem nihil conferre teneatur, contributiones vero fidelium vix pro necessariis ecclesiae parochialis sufficiant. Hinc plures ecclesiae filiales et oratoria iis carent quae sunt in ministerio sacro necessaria.

Ecclesiarum parochialium maxima pars, ecclesiarum filialium et capellarum plures summam habent capitalem, sive personis privatis commodatam, sive locatam in chartis publicis vel in cassis parsimonialibus. Pro ecclesiae parochialis fabrica patronus et parochiani stipem necessariam conferre debent. Cum beneficia parochialia maxima ex parte sint juris patronatus publici, ea quae sunt pro reparatione necessaria, ex aerario publico subministrantur.

8. Virorum monasteria²⁷² haec sunt:

a) Conventus patrum franciscanorum provinciae Sanctae Crucis Croatico – Carniolicae in Trsat;

(f. 378r) b) Conventus patrum capuccinorum provinciae Croaticae Sancti Regis Stephani Flumine;

c) Conventus eorundem in Karlobag;

²⁷² Godine 1902. bilo je na Trsatu 15 redovnika, u riječkom kapucinskom samostanu 18, a u karlobaškom tri; u Kraljevici je bilo 35 isusovaca (*Sbematismus cleri dioecesium Segniensis et Modrušiensis seu Corbaviensis pro anno 1902.*, Segniae, 1902, p. 118-119).

d) Collegium Societatis Jesu in Kraljevica (Portorè).²⁷³ Omnes praefati regulares a jurisdictione episcopi exempti sunt. Mulierum unum est tantum monasterium, videlicet: Monialium Sancti Benedicti Flumine sub jurisdictione ordinarii.²⁷⁴

Congregationes religiosas²⁷⁵ mea in dioecesi istae sunt:

a) Filiae Charitatis Congregationis Sancti Vicentii a Paula in orphanotrophio Flumine;

b) Sorores Charitatis Congregationis Sancti Vicentii a Paula in nosocomio et ptochotrophio Flumine;

c) Eaedem in Nosocomio et ptochotrophio in Ogulin;

d) Eaedem in Seminario episcopali Segniae;

e) Eaedem in Convictu episcopali Segniae;

f) Eaedem penes Scholam normalem puellarum in Praputnik;

g) Sorores Charitatis Congregationis Sanctae Crucis Tertiariae in nosocomio in Gospić.

Praedictae congregationes religiosas a superioribus suis reguntur et visitantur, confessarios vero ipsis approbat episcopus dioecesanus.

9. Pro utraque dioecesi Seminarium clericorum unum existit Segniae par 30 clericis educandis. Modo in eo sunt 23 clerici. Iidem gratis aluntur et instruuntur quem in finem gubernium Croatiae stipem 11.000 florenorum supeditat. Ex ista contributione professores Seminarii (f. 378v) habent salarium. Praeterea habet Seminarium sic dictum fundum Seminarii cujus modo summa est in chartis publicis 15.000 florenorum. Ex universa substantia defunctorum sacerdotum, postquam soluta sunt debita, isti fundo 5% cedit, vel sacerdotes eum in finem pro lubitu summam aliquam legant. Alumni vero Seminarii nec taxam solvunt, nec Seminario beneficium aliquod est vinctum.

Seminarii aedificium sat amplum est, omnibus necessariis instructum, forma interna et externa prorsus decens. Anno 1898. Seminarium expensis 9.000 florenorum mihi a gubernio datis, reparavi et exornavi, pluraque, quae ad theologorum in disciplina et studio profectum spectant ordinavi.

---

²⁷³ Isusovci su u Kraljevici bili od 1883. do 1910.

²⁷⁴ 1902. bilo ih je u samostanu 26 (*Schematismus*, n. dj., p. 121).

²⁷⁵ 1902. sestara milosrdnica (Vinkovki) bilo je u riječkoj bolnici 29, u ogulinskoj devet, u senjskom konviktu 7, u senjskom sjemeništu 3, u Djevojačkoj školi u Praputnjaku sedam, u Sirotinjskom domu u Crikvenici pet; Kćeri Ljubavi u institutu "Marija" bilo je tada osam (*Schematismus*, 121-123).

10. Hospitale jurisdictioni episcopi subjectum nullum est.

Confraternitates sub nomine Septem Dolorum Beatae Mariae Virginis duae sunt: altera Flumine, altera Segniae. Prior summam habet capitalem 32.000 florenorum, redditus annuos: 1.800 florenorum; posterior summam capitalem 4.200 florenorum, annuos redditus fere 200 florenorum.

Extat praeterea Segniae convictus "Ožegovićianum" ab episcopo Emerico Ožegović anno 1858. erectus, cujus alumni studiis gymnasialibus operam navant gymnasiumque regium frequentant.

Inde a tempore foundationis usque ad annum 1896. in convictum tantum 36 alumni assumi poterant, postremo vero tempore ejusdem status materialis tam deplorandus erat, ut jam de ipsa ejus existentia agi videretur, domus ipsa pro instituto inepta erat et nimis angusta. Hinc, factus episcopus, firmiter statui convictui quo ocius providere. (f. 379r) Illud anno jam 1896. perfeci. A magistratu civitatis Segniensis dono mihi oblata est domus in foro urbis principali sita, quae olim castris serviebat, eamque sumptibus 78.000 florenorum adaptari pro convictu. Ipsum aedificium modo tam amplum est, ut plus quam 100 alumni in eo possint educari; convictus vero omnibus est instructus quae ad mentis culturam et disciplinam faciunt. Convictui praeest rector et tres praefecti, quos nominat episcopus. Ordinarius convictum saepius visitat, disciplinae profectuique in studiis invigilat, administrationis exigit rationes, alumnos adsumit ac dimittit. Alumni convictus ratione alimentationis taxam pendunt, quidam vero (circiter 30) gratis aluntur. Summa foundationalis convictus in chartis publicis locata summam constituit 28.000 florenorum, capitalla vero stipendialia summam 21.000 florenorum. Quatuor stipendia confert gubernium Croatiae.

Pro convictus restauratione ex "fundo deficientium sacerdotum" pecuniam commodavi, consensu accepto ab illis quibus in hocce jus est. Summa commodata praefato fundo restituetur donis gratuitis benefactorum, annuis convictus proventibus, nec non spontaneis cleri contributionibus, ad quas mei se obligarunt sacerdotes. Usque modo intra spatium trium annorum, restituta sunt fere 14.000 florenorum.

11. Mons pietatis non existit.

Pro utraque dioecesi existit "fundus deficientium sacerdotum", ex quo clerici aegri viribusque fracti subsidium percipiunt. Qui fundus summam capitalem habet 85.000 florenorum, quae maxima ex parte est in chartis publicis. Ex universa substantia sacerdotum (f. 379v) decedentium, nisi pro arbitrata summa aliqua legetur, pro praefato fundo 5% subtrahitur. Propter cleri paupertatem saepius fundus nihil percipit.

Praeterea sacerdotes deficientes jus habent ad pensionem 500 florenorum annuatim, quos gubernium solvit. Nec plus extant ejusmodi pensiones quam decem. Quoties vero contingit ut aliqua pensio vacet, tunc summa 500 florenorum ex gubernii ordinatione in deficientiae fundum decurrit.

Cum primum mihi pecunia sufficiens praesto erit, domum pro clericis senio aegritudineque fractis exstruam, eique necessariam subministrabo summam capitalem.

§ II. De secundo relationis capite pertinente ad ipsum episcopum

1. Juxta leges Tridentinas, sacros canones, constitutionesque pontificias, leges residentiae servavi, nec unquam ultra tempus a lege permissum ex mea dioecesi affui. Festis solemnioribus, nisi visitatione detinebar canonica, functiones sacras in cathedrali exercui. Anno 1897. apostolorum limina visitavi, prouti adnexae litterae testantur.²⁷⁶

2. Dioecesim istam ingressus die 10. Novembris 1895. (f. 380r) visitationem canonicam, antequam cleri populique status saltem ex parte mihi innotescat, statim in exordio meae gubernationis non inchoavi. Inde vero ab anno 1897. quotannis quosdam meae dioeceseos districtus visito, nec potest fieri visitatio nisi tempore aestivo, propter harumce regionum climaticas relationes.

Non desunt in mea dioecesi parochiae, in montium summitatibus positae, ad quas acceditur valde difficulter. Praeter has sunt quaedam (paucissimae!) in extremis maris Adriatici sinibus locatae, ad quas terra vix potest accedi, navi vero non tam facili sunt aditu, imo navigatio ob procellas frequentes nun raro impossibilis est. Hinc ejusmodi parochias personaliter adire non potui, sed libris parochialibus inspectis informationibusque acquisitis ea ordinavi quae mihi videbantur necessaria.

Neque mihi silentio praetereundum est, prorsus esse impossibile, ut tota visitetur dioecesis infra tempus a sacris canonibus praescriptum, cum amplitudine emineat, cum sit locorum maxima distantia, praesertim iis in partibus quas Graeco-schismatici inhabitant, cum viarum asperitas aeriisque intemperies magnas creent difficultates. Quas ob rationes ante septennium absolutum nequit totius dioeceseos fieri visitatio.

---

²⁷⁶ Uz vizitaciju priložene su potvrde da je 10. srpnja 1897. posjetio crkvu Sv. Pavla, a 13. srpnja crkvu Sv. Petra. O tom posjetu imamo obavijest i u *Okružnicama* za tu godinu na str. 24 (br. 757).

3. Episcopus ordines maiores iis confert qui studia absolvent theologica, tonsuram primam vero ordinesque minores theologis I. cursus. Sodales patrum capuccinorum Fluminensium et domus Societatis Jesu Porturegii pariter ordinat episcopus.

(f. 380v) Sanctae Confirmationis sacramentum quotannis episcopus confert Segniae, nisi sit legitime impeditus, et quidem festo Pentecostes. Duobus annis illud administrare non potuit: altero Sanctorum Apostolorum limina visitans, altero canonica visitatione detentus. Flumine singulis bienniis, reliquis in parochiis occasione canonicae visitationis s. confirmationis sacramentum administro.

4. Synodus provincialis nulla est habita.

Synodum dioecesanam neque ego convocavi, neque mei antecessores illud facere soliti sunt. Imo neque temporibus antiquioribus eamdem consuevisse celebrari, memoriae proditum est.

Dioecesis enim mea spatio valde ampla, itineratio ob viarum asperitatem admodum ardua, diuturna hiems, magnae nives, in mari crebrae tempestates, cleri defectus et paupertas; omnia ista prohibent quominus celebretur synodus dioecesana.²⁷⁷

Non praetermisi tamen illa ordinare alio modo quae a synodis dioecesanis expediuntur. Informationes varias ex universa dioecesi mihi transmitti curavi, plures ordinationes promulgavi, canonica vero visitatione occurrenti cum clero, in primis cum decanis de rebus sacris consilia habui. Ad roborandum spiritum ecclesiasticum quotannis bis diversis in locis indixi exercitia spiritualia quibus cleri mei maxima pars interfuit.

Quam primum ea statuam, quae spectant ad conferentias pastorales, quas quotannis singulorum districtuum habebunt sacerdotes, decano districtus praeside, de illis acturi, quae pertinent ad curam animarum.

5. (f. 381) In ecclesia cathedrali in festo Nativitatis et Dominica Resurrectionis, more meorum antecessorum sermonem habui ad populum. Diebus dominicis et festivis in ecclesia cathedrali canonici et cooperatores praedicant, singulis vero quadragesimis concionator extraneus ter in hebdomada habet concionem.

²⁷⁷ Maurović je održao biskupijsku sinodu 1906. godine. Akta te sinode tiskana su u Senju 1906. godine (*Actiones et Constitutiones synodi dioecesanæ quam diebus 3. 4. et 5. Julii anno Domini 1906. Segniae habuit Antonius Maurović*).

Tempore Quadragesime quotannis ad populum clerumque mitto litteras encyclicas, in canonica visitatione in qualibet parochia sermocinationem ad plebem habeo. Quamprimum in singulis parochiis erunt missiones, quas regularium curae committam.

6. Depositarium mulctarum neque modo est, nec fuit aliquando. Neque usque modo aliquando opportunum duxi, mulctam alicui imponere pecuniariam.

7. Cancellariae episcopali nulla penditur taxa, praeterquam in dispensationibus matrimonialibus, porro in beneficiorum collatione. Et quidem in collatione beneficiorum praescribitur taxa 15 florenorum, in dispensationibus autem matrimonialibus sequens:

In dispensatione unius proclamationis: 1 florenum 50 crucigerorum, duarum proclamationum 3 florenos, trium 4 florenos.

Porro in impedimentis consanguinitatis et affinitatis: In IV. et IV. gradu 2 florenos 50 crucigerorum, in III. et IV. 3 florenos, (f. 381v) in III. et III. 3 florenos 60 crucigerorum, in III. et II. 20 florenorum

Ex ista pecunia ea comparantur, quibus cancellaria necesse habet, ex eaque officiales cancellariae percipiunt salarium. Si hosce in fines proventus cancellariae non sufficiunt, episcopi est ea quae desunt supplere. Rarissime vero petitur dispensatio in grada II. et III., saepius vero fit, ut taxae ob supplicantium paupertatem remittantur vel relaxentur.

8. Episcopus duo tantum libere confert beneficia, 17 beneficia sunt patronatus privati, omnia reliqua juris patronatus regii. In collatione beneficiorum, qua sunt juris patronatus regii, saepius impedimenta molestiasque mihi faciunt illi, qui nomine Suae Majestatis ea conferunt. Isti enim ad id in primis respiciunt, an promoverendus in rebus politicis gubernio sit acceptus nec ne. Quam ob rationem aliquando persona maxime idonea praeteriri debet. Tamen ineptus et indignus nunquam promovetur.

9. Cum annos nonnisi quatuor episcopi titulo sim insignitus, plura hucusque facere non potui. Sumptibus 78.000 florenorum extruxi Convictum; expensis 9.000 florenorum reparavi necessariisque providi Seminarium. Plurimum adlaboravi, ut in aedificatione ac reparatione ecclesiarum domuumque parochialium ii stipem conferant, qui lege obligantur. Cura mea canonice Segniensis dotatio ita est aucta, ut singuli canonici modo annuatim 300 florenorum plus percipiant. Pariter praeposito et parochio ecclesiae Fluminensis dotatio annuis 1.000 florenorum est aucta. A Regio gubernio Croatiae (f. 382r) pro ecclesiae cathedralis Segniensis restauratione

summa 50.000 florenorum mihi est data, quae in casu maiorum sumptuum augebitur. Idem gubernium firmiter mihi appromisit meliorationem dotationis professorum mei seminarii theologici.

§ III. De tertio capite ad clerum saecularem pertinente

1. Canonici Segniensis Ecclesiae jugiter choro intersunt.

2. Canonici Segnienses quotidie totum officium divinum recitant, missamque conventualem quotidie cantant et pro benefactoribus applicant.

Haecce nec fiunt nec fieri possunt in capitulo Modrušiensis. Est enim istud dispersum per tria diversa loca, penes singulas ecclesias tria sunt tantum stalla canonicalia, ex quibus modo unum, modo utrumque vacare contingit, canonicorum unus munere parochiali est implicatus. Hasce ob causas episcopo a Sacra Congregatione Concilii die 25. Septembris 1893. facultas data est officium chorale in capitulo Modrušiensis ad decennium modificandi. Hinc non obligatur canonici Modrušiensis ad recitationem breviarii in choro, nec tenentur singula collegia (f. 382v) singulis diebus missam dicere conventualem, sed unum id facit collegium et, dein reliqua duo (alternatim) ita quidem ut obligatio missam dicendi conventualem singulis collegiis per decursum 4 mensium quotannis incumbat.

Pariter pro ecclesia Fluminensi data est dispensatio Sacrae Congregationis Concilii die 26. Martii 1898., ita quidem ut breviarium nonnisi diebus praedictis in litteris contentis recitetur, missa autem conventualis celebretur ter in hebdomada, mensibus Septembris et Octobris semel.

4. Neque capitula cathedralia neque collegiata habent suas constitutiones.

5. Desunt praebendae canonici theologi et poenitentiarum.

6. Omnes parochi penes ecclesias suas parochiales resident. Ob cleri defectum in duabus parochiis non adest curatus proprius, sed administrantur a curato viciniore. Item in parochia, in qua non est domus parochialis, curam animarum exercent cooperatores proximae ecclesiae.

7. In omnibus parochiis sunt libri baptisatorum, copulatorum, mortuorum, confirmatorum, liber status animarum, rationum ecclesiasticarum, denique (f. 383) liber, cui inscribuntur acta officii parochialis. Encyclicae Ordinarii accurate debent asservari. Praeterea parochos jussi habere librum memorabilium nec non librum, in quo denotentur themata concionibus exposita. Decani annis singulis, episcopus in visitatione canonica praedictos omnes inspicit libros.

8. In parochiis in quibus parochus solus nequit munia sacra exercere, datur ipsi adjutor, dictus cooperatores seu capellanus. In mea dioecesi cooperatores sunt 79, ex quibus modo plenae 29. Neque enim dioecesis sacerdotibus abundat, nec omnes parochi cooperatores indigent, ut juniores, robusti sanique.

9. Parochi omnes praedicant diebus dominicis et festivis; qui cooperatores habent, etiam ab eis adjuvantur.

10. Instructio catechetica datur in ecclesiis parochialibus et in scholis elementaribus. In scholis per decursum 6 annorum bis in hebdomada vel parochus vel ejusdem cooperatores catechizat. In ecclesiis datur instructio catechetica in primis tempore Adventus et Quadragesimae. Ante primam communionem et confirmationem specialis fit instructio, item sponsi, antequam admittantur ad benedictionem matrimonialem, examen ex doctrina christiana deponere debent.

(f. 383v)

11. Parochi et parochiarum administratores diebus dominicis et festis missam applicant pro populo, quoad festa suppressa data est dispensatis a Sancta Sede de die 14. Maji 1897. ad quinquennium.

12. Qui theologiae I. in cursu student, ad primam tonsuram et quatuor minores admittuntur, qui in IV. sunt cursu theologico in subdiaconos et diaconos ordinantur, absolutis studiis theologicis in ordinem presbyterorum promoventur.

Singulis ordinibus maioribus praemittuntur exercitia spiritualia, tonsurae vero et quatuor minoribus recollectio ac instructio.

Ordinationes fiunt "ad titulum dioecesis": ordinatus nimirum ex ministerio sacro congruam percipit sustentationem, in casu vero inhabilitatis datur ipsi pensio.

13. In functionibus sacris et in aliis casibus solemnioribus clerus veste utitur talari, secus permittitur brevior vestis coloris nigri.

Privilegium fori non agnoscitur a foro saeculari.

14. Cum sub meis antecessoribus nullae sint habitae conferentiae pastorales, neque ego hucusque illas haberi jussi. Quam primum vero easdem praecipere in votis habeo.

15. (f. 384r) Mores cleri in genere boni sunt. Non desunt quidem exceptiones – tamen sat raras! – sed ad ressecanda vitia incunctanter opportuna adhibentur remedia, quae nunquam fere fructu carent.

§ IV. De quarto capite ad clerum regularem pertinente

1. Regulares nullum hic habent beneficium curatum.

2. Nullus regularium hic extra monasterium degit, nullus reperitur superiorum auctoritate e monasterio ejectus, nec umquam mihi innotuit ab aliquo regularium scandalum esse datum.

3. In uno tantum monasterio scilicet Carolopagi minor est numerus cappuccinorum definito a sacris constitutionibus. Abstini tamen a visitatione perbene sciens eam accurate fieri ab eorundem regularium superioribus, meos praedecessores ea abstinuisse; in domo vero illa cuncta esse in bono statu.

4. In jurisdictione exercenda nunquam a Regularibus fui impeditus.

(f. 384v)

§ V. De quinto relationis capite ad moniales pertinente

1. Monialium unum est tantum monasterium: monialium sub regula Sancti Benedicti Flumine, in eoque bene observatur disciplina.

2. Clausura hocce in monasterio prorsus exacte nequit servari ex eo quia moniales puellarum educationi vacant, habentque scholas publicas intra monia monasterii. Quae igitur magistrae sunt debent extra clausuram exire atque in scholis cum personis extraneis simul venire. Ex lege coram commissione laicali examini sese submittere debent, priusquam veniam docendi accipiant. In scholis illis magistrae quaedam externae adhibentur, nec interdici potest ingressus in monasterium illis qui vel ad examina pergunt vel, visitatu veniunt puellas sibi cognatas, dummodo praesto sit ratio sufficiens.

Omnia haecce opus est tolerare! Nisi enim moniales scholas haberent ac alumnatum, subsistere non possent. Eam ob rationem a magistratu civitatis habent subsidium. Praeter casus supra recensitos bene observatur clausura; duos vero ante annos occasione inundationis, quae monasterio magna causerat detrimenta, permittere debui ut monasterium commissio ingrederetur atque opifices, reparationis faciendae gratia.

(f. 385r)

3. Alios abusus non novi.

4. Adest confessarius ordinarius et extraordinarius, quos approbat episcopus.

5. Moniales proventus percipiunt ex summa capitali, quae est 103.000 florenorum, partim in obligationibus status, partim in obligationibus privatorum locata. A magistratu civitatis annue percipiunt 900 florenorum, a gubernio 969 florenorum. Praeterea puellae educandae certam taxam solvunt. Rationes inspicit episcopi dioecesani commissarius, quod munus modo gerit parochus et canonicus Fluminensis.

Numerus choralium et conversarum non est fixus; ratio habetur status materialis monasterii atque indigentiae scholarum. In praesens 18 sunt matres, 8 sorores. Quoad dotem afferendam distiguendum est: eam quae ad docendum est habitata nihil opus est afferre, non habitata dotem 200 vel 300 florenorum debet afferre. Ista pecunia ei fini inservit, ut candidata sese ad docendum habilitet.

6. 7. 8. Nullum est monasterium monialium regularibus subjectum.

(f. 385v)

§ VI. De sexto relationis capite pertinente ad Seminarium

1. In seminario anno hacce sunt alumni 24, possunt vero recipi 30. Praeter istos 3 sunt in Seminario Zagrabiensi²⁷⁸, 2 in Seminario Pesthino²⁷⁹, unus vero presbyter Viennae in sublimiori presbyterorum educationis instituto ad Sancti Augustinum theologiae studet.²⁸⁰

2. In illis quae ad disciplinam spectant ecclesiasticam clerici a superioribus suis, in primis a parte spirituali manuducuntur. Quem in finem praescribuntur piae preces, quotidie intersunt sanctae missae sacrificio, quotidie habent meditationem binasque lectiones spirituales. Rosarium Beatae Mariae Virginis quotidie recitant, singulis hebdomadibus confessionem habent et communionem, singulis dominicis domi habent concionem. Praeterea semel in anno exercitia habent spiritualia juxta regulas Sancti Ignatii, hebdomada vero maiore de Passione Domini habent meditationes. Praeterea pluribus functionibus sacris in ecclesia cathedrali assistunt. Educatio seminaristica 4 annos durat.

---

²⁷⁸ Milan Pavelić (1878-1939), hrvatski književnik, poslije otišao u isusovce, Stjepan Petranović (1878-1944) i Pavao Cigar (Zigar) (1878-1947).

²⁷⁹ Matija Škiljan (1884-1918) i Pavao Klarić. Klarića poslije ne nalazim u shematizmima. Vjerojatno nije postao svećenik.

²⁸⁰ Antun Lončarić (1874-1945). Senjski župnik i kanonik. Komunističke vlasti su ga 1945. prognale u Krivi Put, gdje je uskoro umro.

3. In meo Seminario sequentes traduntur disciplinae theologiae: I. et II. anno: Dogmatica fundamentalis et specialis, Historia (f. 386r) sacra Antiqui testamenti, Introductio in libros Novi testamenti, Archaeologia biblica, Hermeneutica sacra, Lingua Hebraica, Exegesis Antiqui et Novi testamenti, Dialectica, Metaphysica, Psychologia, Paedagogia et Methodica.

III. et IV. anno: Theologia moralis et pastoralis, Jus canonicum, Historia ecclesiastica, Catechetica, Exercitia practica ex catechesi, Instructio in stylo curiali.

Praeterea omnibus in cursibus fiunt praelectiones ex lingua palaeoslavica, dein instructio in caeremoniis nec non in cantu gregoriano.

Jam anno primo post ingressum in dioecesim, plura statui, quae in Seminario meo profectum in studiis promoveant. Bis in hebdomada jussi fieri tentamina ex singulis doctrinis professorum, ordinavi conferentias singulis mensibus habendas, in quibus de profectu theologorum in studiis ac moribus tractetur ac informatio ad me mittatur. Examinibus semestralibus ego praesum. Quas ob rationes profectus in studiis omni sub respectu bonus est.

4. Diebus dominicis et festis clerici missae solemni in ecclesia cathedrali assistunt, in altari deserviunt, praedicationi intersunt, decantant vespas cum completorio, assistuntque benedictioni solemni. Aliis quoque in ecclesia cathedrali functionibus solemnibus interveniunt ibique ministrant, exercent praeterea officia sacra in reliquis civitatis ecclesiis festivitatibus solemnioribus occurrentibus.

5. In regendo Seminario capitulum Segniense non exiguas habet (f. 386v) partes. Unus namque canonicorum Seminarii est rector, oeconomiam curat, disciplinae studiisque invigilat. Rationes Seminarii rector quotannis meae subjicit inspectioni. Cum eo de illis ago quae ad Seminarii profectum materialem et moralem pertinent. Modo alter canonicorum professor est theologiae moralis et pastoralis, alter docens styli curialis, rector ex lingua palaeoslavica habet praelectiones.

6. Seminarium saepius visito, cum rectore superioribus ac professoribus de Seminarii statu atque profectu saepissime loquor ac relationes peto, semestralibus intersum examinibus, de profectu in studiis singulis mensibus ex professorum conferentiis informor, classificatio semestralis de clericorum in studiis moribusque profectu mihi exhibetur.

7. Taxa non solvitur.

§ VII. De septimo capite ad ecclesias, confraternitates, loca pia pertinente

1. In omnibus sacristiis est tabella missarum fundatarum quae (f. 387r) punctualiter persolvuntur.

2. In sodalitatibus locisque piis, jurisdictioni episcopi subjectis, pia testatorum opera rite executioni mandantur, nec licet alicui proprio arbitratu quoad ea aliquid immutare.

3. Rationes ab administratoribus meo examini submittuntur.

4. Montes pietatis non existunt.

5. Nullum hic est hospitale jurisdictioni episcopi subjectum, sed omnia potestati civili subsunt. Tamen nunquam praetermisi infirmorum visitare hospitalia, quoties occasio mihi praesto erat, atque relationes petere quoad ea quae ad infirmorum pertinent bonum spirituale. Quae quidem in optimo reperi ordine. Aegris servitia praestant Sorores charitatis Sancti Vincentii a Paula.²⁸¹

§ VIII. De octavo relationis capite ad populum pertinente

1. Respectu habito ad mores meorum dioecesanorum, (f. 387v) opus est distinctione inter varias dioeceseos partes.

In ora enim maritima et in 3 districtibus, qui sunt supra oram in montibus positi, populus fidei catholicae tenacissimus, animarum curatoribus sincere addictus, prolium catholicae educationi studet, morum honestate atque pietate eminent, in templa Dei frequenter pergit, pro eorum ornatu libenter stipem confert.

In partibus quae olim gubernio militari parebant, status populi moralis non ita splendescens. Ibi nimirum magna est multitudo incolarum schismaticorum, matrimonia mixta non raro ineuntur, proles aliquando a parentibus litteris reversalibus contemptis in schismate educantur, nec ea in re gubernium civile praestat auxilium. Prius in funeribus schismaticorum ecclesiarum catholicarum campanae pulsabant, quem tamen usum interdixi. Quam primum illuc mittam missiones, ad defectus praestatos sanandos, nec modo silentio obruendum zelo et cura cleri iis in partibus in dies profici.

In civitate Fluminensi, in qua extraneorum maxima colluvies, magnumque commercium, rebus materialibus nimis indulgetur, quam ob causam fides boni-

---

²⁸¹ Usp. Livina KIRN – Vincencija NOSIĆ, *Sestre milosrdnice u Rijeci*, Rijeka 1980.

que mores non parvam patiuntur jacturam. Patres tamen capuccini dein, assidui ac boni illius urbis sacerdotes, omni quo possunt fervore pro Dei gloria zelant.

2. Abusus, ad quos resecandos necessarius esset Sanctae Sedis interventus, non novi.

(f. 388r)

§ IX. De ultimo capite ad postulata pertinente

Dioecesis mea ex duabus, prouti supra exposui, constituitur dioecesibus, scilicet ex dioecesi Segniensi atque Modrušiensis, quae sunt unitae, "per aequalitatem jurium". Tempore vacationis sedis episcopalis alium vicarium habet dioecesis Segniensis, alium dioecesis Modrušiensis. Prior a capitulo eligitur Segniensi, posterior a capitulo Modrušiensis. Qui usus antiquitus vigens, novissime Gregorii papae XVI. bulla "Apostolici muneris" est confirmatus.

Istam sede vacante dioecesis divisionem per duosque vicarios capitulares gubernationem, magna incommoda creare gravesque difficultates, nemo est, qui dubitet. Vicarius enim capitularis Modrušiensis, ex clero Modrušiensis electus, homo omnino novus ac peregrinus in ecclesiastica gubernatione, residensque in partibus Modrušiensibus, nullum praesto habet archivium. Quam ob causam in quolibet negotio ecclesiastico informationes Segnia debet petere, nec non acta arhivii consulere. Clerici translatio ex dioecesi Modrušiensis in Segniensem et vice versa fieri nequit absque consensu utriusque vicarii!

Quas ob rationes, perbene noscens qualia incommoda creet ejusmodi rerum status sede vacante, sequens postulatum in humilitate Sanctae Sedi proponere praesumo.

Sede vacante pro utraque dioecesi in futurum eligatur vicarius capitularis, resideatque Segniae, ubi ei praesto est archivium. Idem vicarius capitularis vel ab utroque eligatur (f. 388v) capitulo, vel modo ab uno, modo ab altero alternis vicibus; altera vice constituatur ex canonicis (respective clero) dioecesis Segniensis, altera vice ex canonicis (respective clero) dioecesis Modrušiensis.²⁸²

Segniae, die 20. Januarii 1900.

Dr. Antonius Maurović

Episcopus Segniensis et Modrušiensis mp.

²⁸² Ta će praksa ostati i dalje, kako nam svjedoči biskup Josip Marušić u svojem izvješću iz 1919. godine pod br. 60 (trebao bi biti br. 61), iako se nakon Maurovića protiv te prakse tužio i Vučić (v. njegovo izvješće pod br. 61).

4. Odgovor Kongregacije

Kongregacija je odgovorila 30. studenoga 1900. godine (ff. 390r-391v)

Die 30. Novembris 1900.

Reverendissimo Episcopo Segniensi ac Modrusiensi

Quas super statu Ecclesiarum Segniensis ac Modrusiensis pro vertente 79 quadriennio litteras obtulisti, Eminentissimi Sacrae huius Congregationis Patres exceperunt, ac tuam in primis commendant largitatem in filiorum tuorum necessitatibus sublevandis et nova ampliorique domo comparanda ad juvenes litteris scientisque catholicae instituendis.

Multa sunt quidem in utraque Ecclesia quae adhuc pastoralement Tuam expostulant. Quibus cum te esse consulturum ipse animo destina-veris, sacer ordo qui navitatem tuam novi ad esse eventurum pro certo habet. Alacer igitur quae agenda sunt aggredere. Cura ut cathedrales ecclesiae, ac quae curiales squallidae sunt ac fatiscentes necessarium decus acquirant. Satage ut numerus juvenum in spem Ecclesiae succrescentium tantum augeatur, quantum (f. 390v) necessitas atque utilitas tuarum Ecclesiarum requirant. Institue collationes de moralibus liturgicisque disciplinis, ex quibus non levis obvenit clero fructus. Sacras quas vocant missiones haud in frequenter jube, ubi praesertim ob schismaticorum multitudinem et audaciam fides catholicorum in discrimen adducitur. Promove ad Sanctissimi Domini Nostri mentem catholicos sodalitates piosque laicorum coetus sub sacerdotum et maxime parochorum vigilantia. In his aliisque pastoralis officii curis explendis ne laboribus parcas Domini miserantis confisus ope, qui te pro sua gloria animarumque salute laborantem copiosis caelestis gratiae muneribus augebit.

Sacram filiorum tuorum lustrationem, ex qua uberes aeternae salutis fructus suscepisti, intra statutos a Tridentinis patribus terminos (f. 391r) facile complere ac renovare poteris si, reservato tibi alternatim, congruo curialium ecclesiarum numero, caeterarum visitationem vel vicario tui generali vel idoneis ecclesiasticis viris committas.

Canonicorum theologi ac poenitentiarum defectui in cathedrali utraque Ecclesia consulere poteris vel jam vacantes vel proxime vacaturas praebendas, quae liberae collationis sint, eisdem officiis assignando. Interim vide ne saltem deficient qui eorum munera suppleant. Capitulis vero praestituere poteris congruum tempus ut constitutiones a te postea examinandas perbandasque componant, quo inutiliter elapso tibi jus erit eas condendi earumque observantiam praescribendi.

Quoad attinet ad Seminarium ne omittas duplicem deputatorum coetum a sacris canonibus requisitum constituere qui in eius administratione te adiuvet. (f. 391v)

Utilis quam maxime foret clero populoque tuo dioecetano synodus ad cuius celebrationem Eminentissimi Patres te, superatis si quae manent obstaculis, tandem deventurum esse confidunt. Interim prosequere eius defectum supplere rationibus a Benedicto XIV. commendatis ac praesertim spiritualibus exercitiis, quibus clerus tuus singulis saltem bienniis alterna vice intendat.

De postulatis seorsim agetur.

Mihi²⁸³ denique gratum est impensas animi mei sensus testatos facere Amplitudini Tuae, cui laeta omnia ac fausta a Domino precor.

21.

Izvjeshće Roka Vučića 1913. godine

1. Opis izvješća

Vučićeva relacija pisana je prema novom upitniku pape Pija X. u dekretu "A remotissima Ecclesiae aetate" od 31. prosinca 1909. Više nije bila nadležna za relacije Kongregacija Koncila nego Konzistorijalna kongregacija. Ipak se izvješća nalaze u istom fondu. Vučićevo izvješće nalazi se u vol. 799. Po novoj odredbi time se svaka relacija dijeli na 15 poglavlja, a unutar tih poglavlja nalazi se 150 pitanja na koja je trebalo odgovoriti. Vučić je na svako pitanje dosta opširno odgovorio, tako da je njegovo izvješće najduže. Papir je već standardan A4. Sama relacija ima 40 listova ili 80 stranica. Prvi i zadnji list su prazni, kao i predzadnji, tako da je ispisanih 74 stranice jasnim i krasnim pismom. Stranice nisu numerirane. Sve je prošiveno tako da čini jednu brošuru. Naslovna strana je tiskana²⁸⁴, a ostalo je rukopis. Na kraju je vlastoručni potpis biskupov, po čemu se vidi da je relaciju pisala druga ruka. Priloženo je posebno i popratno Vučićevo pismo (nije numerirano). Opunomoćenik Vučićev bio je dr. Ivan Starčević. Opunomoćenje je svojom rukom napisao Vučić u Senju, 5. listopada 1913. godine. Uz izvješće, Vučić posebno preporučuje Kongregaciji direktora svoje

²⁸³ Kardinal prefekt Angelo di Pietro.

²⁸⁴ Na toj je stranici i njegov grb. Na gornjem je dijelu štita sidro na kojemu je srce, a na donjem je dijelu kula Nehaj. Kroz sredinu vodoravno su slova I. T. D. S. N. C. I. AE. (In Te Domine speravi, non confundar in aeternum).